

بنیاد فرهنگی کهزاد

کنفرانس کشورهای آسیائی
یا
کنفرانس مناسبات داخلی آسیا

احمد علی کهزاد

کنفرانس کشورهای آسیائی یا کنفرانس مناسبات داخلی آسیا

احمد علی کهزاد

بنیاد فرهنگی کهزاد

از سه ماه به اینطرف رادیو و مطبوعات، مخصوصاً منابع خبر رسانی هند در اطراف تشکیل یک کنفرانس کشورهای آسیائی یا کنفرانس مناسبات داخلی آسیا (Inter-Asian Relation Conference) صحبت کرده خبرهائی پخش نموده اند.

زمانیکه هیئت باستان شناسی هند در ماه سپتامبر سال گذشته (ماه میزان 1325) وارد افغانستان شد، شفاهاً خبر انعقاد چنین کنفرانسی را به ما داده و با دلچسپی زیادی که به آثار تاریخی ما گرفتند، اشتراک افغانستان را در نمایشگاهی که در ین موقع در دهلی از طرف مدیریت عمومی باستان شناسی هند تشکیل خواهد شد، جداً آرزو نمودند. سپس دعوتنامه های رسمی و خصوصی بنام اکادمی افغان، دانشگاه کابل، وزارت معارف و یک عده اشخاص و مقامات دیگر از طرف سکرتری کنفرانس مذکور واصل شد و در نتیجه به تاسی همکاری بین المللی که افغانستان همیشه از خویش بروز داده و اهمیتی که موضوع برای مؤسسات فوق الذکر کشور ما واقع شد و نمایندگان معین گردید و موزه کابل حاضر گردید که از کلکسیون های نفیس خود نمونه های چندی در نمایشگاه مذکور بفرستد و در چنین کنفرانسی که بار اول از طرف ممالک آسیائی تشکیل میشود، افغانستان حتماً سهم و نمایندگی داشته باشد.

کنفرانس مناسبات داخلی آسیا اصلاً در اثر تجویز «انجمن هندی امور جهانی» (Indian Council of World Affairs) به میان آمده است که در آن یک عده فضلا و دانشمندان هندی به ترتیب ذیل سهم دارند:

صدر کمیته تشکیلاتی:	مستر سروجی نی نیدیو
اعضای کمیته اجرائیه:	پندت اچ. ان. دکونزرو
	مستر بی. شیوا راو
	مستر ک. و. سنته نام
	داکتر پی. اس. لوکه نه تهان
	مستر دی. جی. میولهکار
	مستر آر. هندسن
	داکتر پی. پی. پیلا

داکتر آی. اچ. قریشی

داکتر ذاکر حسین

داکتر ای. اپادری

سکرتر:

به این ترتیب کنفرانس کشورهای آسیائی دهلی در اثر تجویز انجمن فوق الذکر به میان آمده است.

قرار اطلاع و پروگرامی که اخیراً از طرف سکرتر کمیته تشکیلاتی مواصلت نموده است، کنفرانس کشورهای آسیائی به تاریخ یکشنبه 23 مارچ آینده مطابق 3 حمل 1326 در دهلی جدید افتتاح شده و تا 2 اپریل مطابق 13 حمل 1326 برای 10 روز ادامه خواهد داشت و در هر روز دو جلسه تشکیل خواهد شد یکی قبل از چاشت از ساعت 10 تا ساعت 12 و نیم و دیگری بعد از چاشت از ساعت 3 و نیم تا 5 و نیم.

موضوعاتیکه مطرح مذاکره قرار میگیرند به 8 عنوان جداگانه قرار ذیل تقسیم شده اند:

- 1- جنبش های ملی برای آزادی
- 2- مسائل نژادی
- 3- مهاجرت
- 4- ارتحال اوضاع اقتصاد مستعمراتی به اقتصاد ملی
- 5- انبساط وضعیت زراعتی و تجارتي
- 6- مسائل کارگر و مؤسسات اجتماعی
- 7- مسائل تهذیبی
- 8- جنبش نسوان و حقوق زنان.

مقالاتیکه از طرف متتبعین و دانشمندان مختلف تحریر و تهیه میشود به هشت دسته فوق تقسیم شده با داشتن نمره مخصوص موضوعات طبع یا چند کاپی از هر کدام برداشته میشود و پیشتر به تمام نمایندگان و نمایندگان نظار تقدیم میگردد.

رئیس کنفرانس و رؤسای هیئت های اعزامی ملل کمیته عالی تشکیل میدهند. این کمیته در صبح روز اول افتتاح کنفرانس تشکیل جلسه خواهد داد و در اطراف تشکیل کمیسیون های فرعی با دسته های مختلف میزهای مدور کنفرانس و دیگر مسائل لازمه مذاکره خواهد نمود.

کنفرانس در طی تشکیل جلسه عمومی افتتاح خواهد شد. در ین جلسه صدر کمیسیون تشریفاتی بیانیه خیر مقدم ایراد خواهد کرد و رئیس کنفرانس با خطابه ئی کنفرانس را افتتاح خواهد نمود.

صدر جلسات عمومی کنفرانس و رئیس و معاون دسته های فرعی یا میزهای مدور در جلسه عمومی افتتاحیه انتخاب خواهند شد.

در نظر است که 5 کمیسیون فرعی یا 5 دسته میز مدور به ترتیب ذیل تشکیل شود:

- دسته الف: دسته جنبش های ملی: برای مذاکره در اطراف موضوع نمره اول.
- دسته ب: دسته مسائل مهاجرت و نژادی برای مذاکره در اطراف موضوع دوم و سوم.
- دسته ج: دسته مسائل اقتصادی و مؤسسات اجتماعی برای مذاکره در اطراف موضوع چهارم، پنجم و ششم.
- دسته د: دسته مسائل تهذیبی: برای مذاکره در اطراف موضوع نمره هفتم.
- دسته هه: دسته مسائل نسوان: برای مذاکره در اطراف موضوع نمره هشتم.

اعضای هر دسته میز مدور از دو تا چهار نفر از اعضای هیئت های اعزامی ملل تشکیل خواهد شد. اعضای سائر میزهای مدور اگر مایل باشند علاوه بر کمیسیون فرعی یک رئیس و یک معاون خواهند داشت تا در جریان مذاکرات مربوط نظارت بعمل آرند.

مذاکرات در کمیسیون های فرعی با خطابه ئی از طرف رئیس مربوطه آن افتتاح خواهد شد. مشارالیه مقصد کمیسیون و اصول مباحثات را تصریح خواهد کرد. رئیس کمیسیون اداره جریان مذاکرات را مراقبت خواهد کرد تا کسی از موضوع بیرون نشده و فقط در اطراف موضوعاتی که قبلاً به اطلاع عموم نمایندگان رسیده بحث نمایند.

هر دسته میز مدور از خود یک نفر راپور دهنده خواهد داشت. بعد از انجام مذاکرات در هر یک از میزهای مدور راپور دهنده مربوطه راپوری مبنی بر خلاصه مذاکرات کمیسیون و نتیجه آن به جلسه عمومی پیش خواهد کرد. در جلسه عمومی کنفرانس تمام نمایندگان و نمایندگان نظار، اعضای کمیته تشریفاتی، نمایندگان مطبوعات و سائر مدعوین مختلف حضور بهم خواهند رسانید.

در هر یک از کمیسیون های فرعی یا دسته های میز های مدور یک نفر از نمایندگان نظار هر دولت و یک نفر از نمایندگان نظار مؤسسات غیر آسیائی شمولیت خواهند ورزید. نمایندگان نظار در مباحثات دسته های کمیسیونهای فرعی و در مباحثات جلسه عمومی شامل شده میتوانند به شرطی که از رئیس کمیسیون مربوطه کسب اجازه نمایند.

در همین ده روزیکه از یک طرف جلسات کمیسیونهای فرعی و عمومی کنفرانس مناسبات آسیائی به شمولیت نمایندگان ملل آسیا جریان خواهد داشت از طرف مدیریت عمومی سرویس باستان شناسی هند نمایشگاهی از آثار تاریخی و صنعتی هندوستان و سائر کشورهای آسیائی مفتوح خواهد شد. قرار اطلاعاتی که تا حال رسیده علاوه بر خود هند بعضی از همجواران آن مثل: نیپال، سیلان، بیرمانی، هندوچین، و تایلند برای شمولیت اظهار آمادگی نموده اند. قراریکه پیشتر گفته شد افغانستان در ین نمایشگاه سهم میگیرد و موزه کابل یک عده آثار نفیسی را برای نمایش به دهلی فرستاده که در اطراف آن در شماره آینده مقاله مفصل نشر خواهیم نمود.

کنفرانس کشورهای آسیائی به کلی فاقد جنبه رسمیت بوده و مقصد اساسی آن ملاقات و دید و وادید یک عده نمایندگان ممالک آسیا و تبادل و تنویر افکار متقابل است تا شناسائی مزید میان کشورهای آسیائی پیدا شود و به اوضاع و فرهنگ و تهذیب و معارف و اقتصادیات یکدیگر معرفت و معلومات مزید حاصل کنند.

اگر نیک دیده شود از بین نقطه نظر کنفرانس دهلی خالی از مفاد و اهمیت نیست زیرا نسبت به ممالک اروپائی و امریکائی کشورهای آسیائی خیلی کمتر بیک دیگر تماس داشته و دارند و معلومات ایشان نسبت به یکدیگر خیلی نامکمل و ابتدائی است و تا به حال به هیچ یک تقریبی نمایندگان تمام ممالک آسیائی در کدام نقطه آسیا جمع نشده و تماس مستقیم با همدیگر پیدا نکرده اند. آسیا همانطوریکه از نقطه نظر ساختمان و وسعت خاک بزرگترین قطعه پیکر جهان میباشد، در روزگاران باستان از نقطه نظر تهذیب و مدنیت هم کانون روشنائی دانش بشری بود و هر گوشه و کنار آن مدنیت هائیرا کهنه کرده که بعد از هزاران سال هنوز چون اخگر زیر خاکستر درخشنده و فروزان است.

آسیائی که در قرون وسطی دچار یک نوع رکود طولانی و عمومی شد به عبارت دیگر حیات قرون وسطی آسیائی برخلاف اروپا طوری دامنه پیدا کرد که قرون جدید به تعقیب آن آغاز نشد و بعد از یک وقفه طولانی دفعته بعضی از ممالک آسیائی خویش را در آستانه زندگانی پر هنگامه قرون معاصر مشاهده کردند و هنوز هم در بسیاری از نقاط این قطعه بزرگ با وجود آغاز عصر اتم که مبداء جدیدی در تاریخ معاصر بشمار خواهد رفت، جنبه های حیات قرون وسطی ادامه دارد.

شبهه ئی نیست که از اواسط قرن 19 به اینطرف جنبشی در بعضی از گوشه های آسیا پیدا شده، جنگ عمومی اول تکان دیگری تولید کرد و با وجودیکه هنوز بیش از سه سال از اختتام جنگ دوم جهانی نگذشته تکان آن در پیکر آسیائی خیلی شدیدتر و موثرتر است. شبهه ئی نیست که جنگ اخیر دنیائی در جان ماده تحولات بزرگی تولید کرده و خوب محسوس میشود که نظام نوینی در زندگانی ملل گیتی تولید شدنی است و اگر به زبان رادیو و مطبوعات گوش فرا دهیم ملتفت میشویم که تبدلاتی در افکار مردمان قاره های مختلف جهان پیدا شده. این تحولات در هر قاره رنگی دارد. افکار مردمان اروپائی را دو جنگ بزرگ در فاصله 20 سال اخیر خیلی متوحش ساخته. اروپائیان، چه غالب و چه مغلوب همه به تناسب معین متضرر شده اند. عده ئی متحیر و سرگردان است، جمعی در فکر تلافی مافات و جبران خسارات داخلی میباشد. نسبت به خسارات مادی که جبران پذیر است خسارات معنوی بیشتر افکار دانشمندان فکور اروپا را مشغول ساخته و مقتضیات نظام نوینی که دول بزرگ به اساس منشور اتلانتیک و سانفرانسکو وضع کردند سبب شده است که ملل جهان همه از فیض آزادی بشری مستفید شوند و در بین قسمت اصل آزادی را که حق طبیعی افراد و ملل عالم میباشد در عنوان پرنسیپ های خود قرار داده اند.

در بین میان تحولات بسیار بزرگی در قطعه آسیا پیدا شده و تحولات بزرگتری در شرف پیدایش است. چنین مینماید که توپهای جنگ دوم جهانی پیکر عظیم و مدهوش آسیائی را دفعته تکان داده و همه را متوجه نقطه جدیدی نموده باشد.

ملل آسیائی در ین مدت کوتاه چهار سال اخیر عموماً از وضعی به وضعی تحول نموده و اکثر آنها روزهای بسیار مهمی را در دوره حیات ملی خود میگذرانند. آنچه روی همرفته در غالب نقاط این قطعه پهناور مشاهده میشود بیداری و جنبش برای احراز آزادی است. از خاکهای ساحلی شام و کوه های لبنان گرفته تا سواحل شبه جزیره کوریا و از سواحل بحیره احمر گرفته تا مجمع الجزایر شرق الهند همه جا مردمان کشورهای آسیائی در تپش و جنبش اند. برخی در آغاز کار اند، عده ئی قسمتی از راه های مطلوب را پیموده و بعضی دچار پیمودن منازل اند. شام و لبنان آزادی خویش را از فرانسه گرفته و به شکل جمهوریت های مستقل به میان آمدند و حالا با شمولیت شرق اردن و لبنان زمزمه تشکیل شام بزرگ بلند است. هندوستان بالاخره بعد از سه صد سال دارای اولین حکومت مؤقت ملی شده و در دوره تجربوی که فعلاً مصروف سپری نمودن آن است روز بروز در تقویه نظام موجودیت ملی خود قدمی فراتر میگذارد. ملیون برما قدم اول استقلال کشور خویش را تأمین کردند. در هندوچین حکومت ملی «ویتنام» در راه احراز استقلال کامله خویش مصروف پیکار خونین با قوای مستعمراتی فرانسه است. در شرق الهند ملیون ایندونیزی با سلطه هالند در قول و عمل مقابله دارد. مجمع الجزایر فلیپین بدون جنگ و خونریزی با موافقت امریکا استقلال خویش را بدست آورده و جشن جمهوریت خود را اعلامداشت. آوازه است که شبه جزیره کوریا از جاپان مجزی و کشور جداگانه ئی را تشکیل خواهد کرد.

از همین جاست که در پروگرام کنفرانس مناسبات داخلی آسیا که پیشتر شرح آن گذشت، ماده جنبش های ملی برای احراز آزادی است. شبهه ئی نیست که در کمیسیون فرعی مربوطه این موضوع بیشتر نمایندگان کشورهای سهم و دلچسپی خواهند گرفت که در پی آزادی خویش از سالیان درازی به اینطرف تپیده و میتپند و در اطراف این مسائل حیاتی تبادل افکار خواهند نمود و نسبت به منازل متقابل طی شده هر کدام راپورهای تقدیم خواهد کرد.

مسائل نژادی و مهاجرت ماده دوم و سوم موضوعات مطروحه کنفرانس است که در آنهم بعضی از ملل آسیائی دلچسپی خواهد گرفت و دیده شود که در ین موارد از کدام زاویه مذاکرات آنها آغاز خواهد شد.

موضوع چهارم ارتحال وضعیت اقتصادی از جنبه مستعمراتی به جنبه ملی است. این قسمت هم مربوط به مللی است که تا حال در دستگاه مستعمراتی زیست داشته و یا هنوز دارند و چون احراز استقلال و سیادت ملی با موجودیت اقتصادیات ملی ارتباط اساسی دارد و استواری اقتصادی در استواری بنیاد حیات ملی در زندگانی نوین جهان دخیل است گفتگوهای در ین باره بعمل [واهد آمد.

واضح است که مملکت آزاد و مستقل افغانستان که خود از نعمت آزادی کامله برخوردار است به ساقیه احساسات فطری آزادی انتظار دارد که ملل آسیائی را در کمال استقلال و آزادی ببیند و امیدواری زیاد به کامیابیهای ایشان دارد. بیشتر از ین به چهار ماده

مطروحه فوق الذكر كنفرانس جز به غرض كسب معلومات و استماع مذاكرات ديگران دخالت ندارد.

ميمانند چهار ماده ديگر:

- 1- انبساط وضعيت زراعتي و تجارتي
- 2- مسائل كارگر و مؤسسات اجتماعي
- 3- مسائل تهذيبي
- 4- جنبش نسوان و حقوق زنان.

نمايندگان افغانستان در اين موضوعات و در مذاكرات كميسيونهاي فرعي آن سهم بيشتر و مؤثرتر خواهند گرفت. افغانستان كشوري است هنوز زراعتي. با وجود توليد ماشين آلات و تاسيس كارخانه جات خورد و بزرگ در بغلان و پاخمری و قندوز و قندهار و كابل و جبل السراج و اقدام ابتدائي در استخراج بعضي مواد معدني هنوز جنبه زراعت ما به مراتب بر صنعت ترقی دارد ولي در قسمت انبساط اوضاع زراعتي محتاج توسعه زياد ميباشيم. با وجوديكه اساساً هنوز كشور افغانستان كشور زراعتي است، زراعت ما از مراحل ابتدائي خود قدمي فراتر نگذاشته. بندها بسته نشده، اراضي جديد زير زراعت نيامده و آنهايكه هم آمده با نداشتن تخم خوب و وسائل مؤثر فني طور قناعت بخش حاصل نميدهند چنانچه يك سال كم شدن باران و عدم مساعدت اوضاع جوي ما را مجبور به توريد گندم از بيرون ساخت. البته براي علاج و تداوي اوضاع زراعتي اخيراً پلان 10 ساله طرح و سر دست اجرا گرفته شده و $\frac{1}{2}$ ماليات بر عايدات هر محل براي ترقی شئون زراعتي وقف گرديده و دولت حاضر شده است كه اراضي باير را براي بذر و زراعت به دهقانان بدهد. اينها و امثال آن اقداماتي است كه نتايج آن را سالهاي آينده بما آشكار خواهد ساخت. چون در اين قسمت ها محتاج طرز عمل كشورهاي ديگر آسيائي هستيم، بدقت نظريات ديگران را تعقيب خواهيم كرد.

جنبه دوم اين ماده انبساط تجارتي است. پيشتر گفتيم كه افغانستان در ماده ارتحال اوضاع اقتصادي مستعمراتي به اقتصاد ملي دخالتي ندارد. علت آن واضح است ولي بسيار امكان دارد كه نظر به پاره عوامل مختلف وضعيت جغرافيايي و نداشتند مخرج مستقيم به دريا و فقدان راه ها و وسائل حمل و نقل اقتصاديات يك مملكت مستقل هم به اساس مدار ملي نچرخد. اين وضعيتي است كه متاسفانه تا 15 سال قبل افغانستان تا يك اندازه به آن دچار بود و يك قسمت معتناي مباد مواد و اموال صادره و وارده ما را دست هاي خارجي ميگرفت و پيداوار و محصولات خاك ما بنام بيگانگان در بازار هاي دنيا بفروش ميرسيد ولي خوشبختانه از 15 سال به اينطرف در اين راه ها اقداماتي بعمل آمده و افغانستان به جائي رسيده است كه اقتصاد خود را شكل ملي دهد ولي آيا جائيكه واصل شده ايم كمال انبساط اوضاع تجارت ملي است؟ خير، در اين راه منازل بسيار بزرگ پيش روست. چون حصه بيشتر محصولات صادراتي ما توليدات زراعتي است، بايد زراعت انبساط پيدا كند تا تجارت صادراتي ما كه روح و روان اقتصاديات ملي است منبسط شود و هر وقت صادرات بر واردات بيشتر شد، پول ملي ما مقام و ارزش خويش را بيشتر تثبیت خواهد كرد. انبساط تجارت بيشتر راه و وسايل نقلیه بكار دارد و ما يك قلم فاقد راه و وسايل نقلیه هستيم و هر قوه كه داريم بايد در اين موارد بكار اندازيم.

انبساط تجارت با انبساط روابط بازرگانی مربوط است. انبساط تجارت بازار و خریدار بکار دارد. تجارت یک جانبه نمیشود. خرید و فروش با صادرات و واردات طبق احتیاجات دیگران صورت پذیر است و موافقه ها و مذاکرات میخواید و امکان زیاد موجود است که کنفرانس کشورهای آسیائی و مذاکرات کمیسیون مربوطه این امر برای ما و دیگران مفید واقع شود.

افغانستان همان طوریکه یک کشور وارد کننده مواد مصنوعه و نیم مصنوع است، از طرف دیگر مملکت مواد خام نیز میباشند. از این حیث آشنا شدن با ممالک مختلفه آسیائی و حوائج ایشان از هر حیث برای هر دو طرف مفید خواهد بود. مسائل کارگر و مؤسسات اجتماعی از مسائلی است که افغانستان اگر چه هنوز نظر به عدم انکشاف صنایع جدید کمتر به آن مواجهه شده ولی میخواید خود را برای آینده در بین قسمت حاضر سازد. تا حال اگر کارخانه جات بزرگی نداریم، دستگاه های کوچکی پیدا کرده ایم و بزرگتر پیدا کرده خواهیم رفت. دولت هم با پروگرامی که دارد این کارخانه جات را شکل ملی داده و میدهد. بنابراین موضوع کارگر به دستگاه های اقتصادی ملی تعلق گرفته و میگیرد و با وجود توجهی که از طرف این دستگاه به حال و احوال و صحت و طرز معیشت و منزل و رفاه کارگران شده توجه مزید در کار است زیرا میزان تولیدات کار به رفاه آسایش و صحت کارگر بسته است.

در ماده هفت موضوعات مطروحه کنفرانس آسیائی که مسائل تهذیبی میباشند، افغانستان همیشه سهم بارز گرفته و میگیرد و آرزویی جز انبساط روابط تهذیبی و عرفانی ندارد. افغانستان با موقعیتی که در دل آسیا دارد کانونی است که از زمانه های باستان به اینطرف مظاهر ویدی، اوستائی، برهمنی، بودائی، یونانی، و اسلامی پشت سر هم در آن جلوه کرده و فروغ هر کدام بر شکل مجزا و مرکب از ماورای کوه های افغانستان به خاک های مجاور و افق دور دست خاکهای آسیا تافته است.

از این جهت افغانستان برای مطالعه مظاهر مدنی و تاریخی و تهذیبی آسیا کمال اهمیت دارد و یکی از کانونهای غلیان جنبش و تهذیب آسیائی بشمار میرود. مراحل اولیه تهذیب هند و ایران از این جا سرچشمه گرفته، برای مطالعه السنه هند و اروپائی از این جا بهترتر صحنه نی نیست. صنعت گریکوباختری، گریکوبودیک، گریکو ساسانی، فلزکاریهای غزنوی، میناتورهای خراسانی هرات، مدرسه های هنری این مملکت اند و در مطالعات عمومی آرت و تهذیب آسیائی افغانستان حلقه اتصالیه بسیار مهم و اساسی محسوب میگردد و به این ترتیب چهره تهذیب و آرت آسیائی را میتوان در کهسار افغانستان مشاهده کرد.

واقعات این سالهای اخیر شاهد است که مؤسسات عرفانی و تهذیبی افغانستان در مظاهرات تهذیبی و علمی و ادبی و ذوقی کشورهای آسیائی همیشه سهم گرفته. در کنگره یاد و بود فردوسی طوسی در ایران، در حلقه یاد و بود تاسیس دانشگاه آسیای مرکزی در تاشکند - در اتحاد شوروی، در دوصدمین سالگه تولدی سر ویلیم جونز در کلکته، در هندوستان، افغانستان نمایندگی کامل داشت. پارسال موزه کابل در انجمن شاهی آسیائی

بنگال و در دانشگاه کلکته از زیباترین کلکسیون های خویش نمایشگاهی دائر کرد. و امسال نیز آثار نفیس و قیمت بهائی را به دهلی فرستاده است تا در ایام جریان امور کنفرانس از طرف موزه آسیای مرکزی و مدیریت عمومی سرویس باستان شناسی هند به معرض نمایش گذاشته شود. مؤسسات تہذیبی افغانستان همیشه برای استقبال علماً و دانشمندان آسیائی و جهانی حاضر است و در جلب سیاحین و معرفی آثار تاریخی، و تشکیل کنفرانسها و استماع خطابه های ایشان آمادگی کامل دارد. در افغانستان به انبساط مسائل تہذیبی و انکشاف تعلقات مربوط آن اهمیت زیاد داده میشود و ما یقین داریم که مملکت ما با آثار تاریخی و تہذیبی و گذشته با افتخاری که دارد در ارتباط تعلقات تہذیبی آسیائی نقش مهمی بازی خواهد کرد و در مطالعات آیندہ مسائل آسیائی فصل بسیار اساسی و مهمی تشکیل خواهد نمود.

مادہ ہشت پروگرام کنفرانس آسیائی مسئلہ نہضت نسوان است، در میان افغانہا زن مانند سائر قبائل آریائی از روزگاران اولیہ مقام محترمی داشته و دارد. بہ اساس فرمایشات دین مقدس اسلام زن در جامعہ افغانستان محترم است. بہ استثنای نفس شہرها کہ عرف و عادات بیشتر متقاضی شدہ است، باقی در تمام نقاط مملکت زنہا بالمواجہہ چہ در حیات کوچی و چہ در زندگانی زمین داری و مالدارۃ با مردہا پهلو بہ پهلو شریک اند و بطور مساوی کار میکنند. چون بہ اقتضای احکام اسلامی طلب علم بر مرد و زن فرض است، تعلیم و تربیہ طبقہ نسوان ہمیشہ در خانوادہ های افغانستان نظر بہ استعداد مالی خانوادہ رواج داشتہ و شاهد آنہم شعرا و نویسندگان و خطاطانی است کہ تاریخ اسمای بعضی از ایشانرا ضبط کردہ و اسمای عدہ بیشتر آنہا بہ صفحات تاریخ ہم سپردہ شدہ است.

نہضت جدید نسوان در افغانستان بعد از استقلال مملکت یعنی از یک ربع قرن پیشتر شروع شدہ و 25 سال قبل اولین مکتب مستورات در کابل بہ میان آمد و بہ تعقیب آن مجلس حمایت نسوان در کابل تاسیس شد و در 1928 اولین دستہ طالبات افغانی بہ خارج اعزام گردید و روح تجدد در حیات خانوادگی نسوان روز بہ روز قوت گرفت. در اثر این تکان خانوادہ ها بیشتر متوجہ تربیہ عصری طبقات نسوان شدہ و با طی مراحل تدریجی دائرہ تنویر افکار زنان انبساط پیدا کرد و فارغ التحصیلان لیسہ ها کہ عدہ آنہا روز افزون است بہ تدریج خارج شدہ و عدہ در مکاتب مسلکی مثل قابلہ گی و دندان سازی و غیرہ شامل شدہ و خدمات مفید بہ طبقہ نسوان مملکت خویش انجام میدہند.

پارسال تحت سرپرستی علیاحضرت ملکہ افغانستان و ریاست دختر سپہ سالار غازی صدراعظم، انجمن جدید خیریہ و تعاونی نسوان در کابل تشکیل یافت کہ در آن اکثر خانمہای خاندانہای بزرگ مملکت و زنان فاضل محیط شامل شدہ و خانمہای با حس دیگر کشور معناً و مادتاً در تقویت ارکان انجمن مذکور سہیم اند. این مؤسسہ از پول خیریہ کہ در دسترس خود دارد تا حال در تفقد احوال دخترہا و زنان مملکت کمک شایستہ کردہ است. دستگاہ های بافت البسہ بہ ایشان میدہد، بہ دختران بی بضاعت لیسہ مستورات و شفاخانہ مستورات و زنان بی بضاعت محیط وقت بوقت البسہ دوختہ مجانی توزیع نمودہ و میکند. بہ این اساس در میان زنان افغانستان امروز نویسندگان، مولفین و آشنایان بہ السنہ خارجی زیاد است و در اجتماعات سہم میگیرند و در مطبوعات مقالات نشر مینمایند.

خوانندگان گرامی این نامه حالا میدانند که اصلاً کنفرانس کشورهای آسیائی چطور بمیان آمده و پروگرام موضوعات مطروحه آن از چه قرار است. در بین کنفرانس از طرف افغانستان چند نفری از طرف اکادمی افغان و دانشگاه و موزه کابل شامل شده و موزه سهم برجسته در نمایشگاه تهذیبی آسیائی دهلی گرفته است. /مجله آریانا، اول حمل 1326، شماره 51، کابل//نشر مجدد مارچ 2012، بنیاد فرهنگی کهزاد/